

Puterea dinastiilor și ordinea socială contemporană. Observații pe marginea celui mai recent dosar *The Economist* pe această temă¹

Ovidiana Bulumac*

Centrul European de Studii în Probleme Etnice, Academia Română

Unul dintre ultimele numere din *The Economist* (ediție digitală, 18 aprilie 2015) repune pe tapet problema dinastiilor. Supraviețuirea ca principiu de putere al oricărui regim, familiile domnitoare au revenit în forță atât în centrul liberalismului modern, în America zilelor noastre, unde câteva familii își predau una alteia puterea, dacă nu o împart pur și simplu, cât și în periferia sistemului mondial. Dosarul *The Economist* trece prin sfera politică și ajunge în economie. Nu este prima oară. Chestiunea familiilor ca factor *corupător* al libertății de exprimare și de alegere (al economiei de piață) este un subiect constant al numitei reviste *liberale*. Pentru *The Economist*, *puterea dinastiilor* este element de *retard istoric* pentru economiile emergente și factor de periclitate a democrației și a economiei de piață în societățile așezate. Aceasta pentru că interferează cu cele două elemente de bază ale libertății societăților: 1) libera circulație a resurselor și 2) competența ca factor de succes individual. Îngemănarea puterii personale cu puterea economică și multiplicarea cu factorul înrudire prin familie afectează distribuția echilibrată a veniturilor,

pune punct egalității de șanse, fiind în general factor de corupere al celor puternici în raport cu interesul public.

Iată, punctate, câteva idei din bogatul dosar „The Economist”.

În sfera politică. Puterea este o afacere de familie peste tot. Analiztii britanici afirmă că politica este, de fapt, deținută de dinastii²: „Peste tot în lume, în politică și în afaceri, puterea este încă concentrată în familii. ... În politică, [familiile] Clinton și Bush ... Liderii din Japonia, Coreea de Sud, Filipine și Bangladesh, toți sunt conexați cu lideri politici anteriori. ... În Europa, puterea familiilor este unul dintre motive pentru care politica apare ca o afacere de grup...”.

În economie. 90% din afacerile din lume sunt afaceri ... *de* și în familie. Nu fac excepție marile companii germane. În Occident, controlul acestora asupra economiei se ridică la 33% în SUA și la 40% în Franța și Germania³.

Drept urmare, conexiunile politice pot fi ușor utilizate pentru foloase economice, ceea ce este echivalent cu a pronunța un termen de care, noi, în România, tocmai am început să ne preocupăm

* Centrul European de Studii în Probleme Etnice, Academia Română, Str. Calea 13 Septembrie nr. 13, București. E-mail: ovidiana.bulumac@gmail.com.

cu fervoare: **corupția**⁴: „Familia Clinton este un exemplu îngrijorător: tot felul de oameni, inclusiv guverne străine, au donat milioane fundației familiei Clinton pentru că au crezut că acest lucru le va oferi influență asupra viitorului președinte [al SUA]. Elite comode au [astfel] un motiv de a utiliza conexiunile politice pentru a se proteja de competiție. Aceasta poate conduce la corupție”.

Fenomenul a trecut aproape neobservat de paradigmele dominante, uneori concurente, din știința social-politică și din economie. Acest lucru s-a întâmplat, cred cei de la *The Economist*, pentru că democrația-ca-sumă-de-prejudecăți a fost mai puternică decât evidența: alegerile ar fi trebuit să reazeze constant spațiul politic, după cum listarea pe bursă ar fi trebuit să facă același lucru cu regimul proprietății⁵. Iată un paragraf grăitor: „În accepțiunea științei economice] dinastiile politice trebuiau să dispară pe măsură ce oamenii obișnuiți au obținut dreptul de vot. [Tot așa] afacerile de familie ar fi trebuit să piardă teren pe măsură ce companiile listate la bursă se capitalizau cu banii de la milioanele micilor investitori”.

Iar **efectele liberei manifestări a acestui fenomen**, în esența sa constrângător, pot fi considerate **dramatice în raport cu ideea de democrație prin egalitatea de șanse**: șansele

unui tânăr american „normal” să ajungă guvernator sunt de șase mii de ori mai mici decât ale fiului unui guvernator (în general, din SUA), după cum același tânăr are de opt mii cinci sute de ori șanse mai mici să ajungă senator, decât fiul unui senator⁶. **Rezultatul? Democrația însăși este delegitimată, odată blocată libera circulație a valorilor.** Ne amintim aici de teoria paretiană a revoluției: aceasta apare ori de câte ori circulația elitelor este blocată. Dar să ne oprim aici, rămânând în cadrul lecturii *revistei*.

Cum se explică fenomenul? Sunt mai multe explicații, însă, în esență, printre cele mai importante sunt acestea:

1. Dinastiile îmbină cu succes numele ca *marcă* („brand names”) și o extinsă *rețea de conexiuni personale*.

2. *Emanciparea politică, socială și economică a femeilor* din ultimul secol nu a făcut decât să *potențeze* și mai mult forța familiilor deja puternice.

3. *Mașinăria de vot americană* favorizează finanțările de acest tip⁷.

În concluzie: ce este de făcut? În opinia celor de la *The Economist* trebuie încurajate piața și presa liberă, statul de drept, în așa fel încât mobilitatea socială să fie întemeiată pe merit: „În sistemul deschis al pieței libere, guvernul de statul de drept monitorizat de presa liberă, nepotismul va conta mai puțin”⁸.

Note

¹ Această lucrare este elaborată și publicată sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, ca parte din proiectul co-finanțat de Uniunea Europeană prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului Pluri și interdisciplinaritate în programe doctorale și postdoctorale Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086.

² „Around the world, in politics and business, power is still concentrated in the family. ... In politics the Clintons and the Bushes hardly count as exceptions. The leaders of Japan, South Korea, the Philippines and Bangladesh are all related to former political chiefs. The „Stans” of Central Asia ... In Europe family power is one reason why politics seems

like a closed shop. Fifty-seven of the 650 members of the recently dissolved British Parliament are related to current or former MPs. François Hollande...”

³ „More than 90% of the world’s businesses are family-managed or -controlled...”

⁴ „The Clintons are a worrying example: all sorts of people, including foreign governments, have given millions to the Clinton family foundation, perhaps in part because they think it will give them influence over a future president. Lazy incumbents have an incentive to use political connections to protect themselves from competition. This can lead to corruption.”

⁵ „The importance of power families would have surprised the founders of modern economic and political theory. Political dynasties were supposed

to fade as ordinary people got the vote. Family businesses were supposed to lose ground as public companies raised money from millions of small investors.”

⁶ „The New York Times reckons that the son of a governor is 6,000 times more likely than the average American male baby-boomer to become a governor himself, and the son of a senator is 8,500 times more likely to become a senator. The concentration of power and wealth in a small elite raises questions about legitimacy.”

Bibliografie

The Economist, 18 aprilie 2015, *Leaders. The power of families. Dynasties*. Disponibil la <http://www.economist.com/news/leaders/21648639-enduring-power-families-business-and-politics-should-trouble-believers>. Accesat în 28 aprilie 2015.

⁷ „Political dynasties have a powerful mixture of brand names and personal connections. ... The emancipation of women is doubling the talent pool. ... America’s vastly expensive elections favour political machines: another reason to re-examine campaign finance.”

⁸ „In an open system of free markets, governed by the rule of law and held to account by a free press, nepotism matters less.”

The Economist, 28 aprilie 2015, *Special Report: Family companies. To have and to hold*. Disponibil la <http://www.economist.com/news/special-report/21648171-far-declining-family-firms-will-remain-important-feature-global-capitalism>. Accesat în 28 aprilie 2015.